

Till skillnad mot många andra opinionsyttringar i narkotikadebatten, anser ordföranden för European Cities Against Drugs, ECAD, att narkotikapolitiken, jämfört med till exempel alkoholpolitiken, lyckats betydligt bättre.

Text **Inger Nilsson**

”Dagens narkotikapolitik – en succé”

Enligt Erik Leijonmarck, sedan ett år tillbaka European Cities Against Drugs generalsekreterare, är dagens globala narkotikapolitik och narkotikakonventioner närmast en succé.

– Utifrån de undersökningar som gjorts beräknar man att kanske fem procent av jordens befolkning använt narkotika under förra året. Och bra mycket färre som är problematiska brukare.

Jämför det med alkoholmissbruket i världen och slutsatsen måste bli att illegaliteten är ett bra skydd mot narkotikaberoende, menar Erik Leijonmark.

– Det som är viktigt inför vårens UNGASS-möte och FN-mötet 2019 är att mota Olle i grind och inte ytterligare skapa legala och kommersiella industrier kring narkotika likt de som finns för tobak och alkohol, säger generalsekreteraren.

ECAD har dag cirka 250 städer från ett tjugotal länder i Europa som medlemmar.

– Det enda som är värre än en illegal drog är en legal drog, sammanfattar Erik Leijonmarck sin syn

på diskussionerna om att dagens narkotikakonventioner kan behöva moderniseras.

Inför UNGASS finns det organisationer som arbetar för att narkotikakonventionerna öppnas upp för att möjliggöra, som de anser, en större flexibilitet i länders arbete med narkotikaanvändningen.

– Men det betyder egentligen bara att de vill göra det möjligt att tillåta legalisering i ett land och inte i ett annat.

Och där går gränsen för ECAD enligt Erik Leijonmarck.

– Redan idag finns det tämligen stora möjligheter att experimentera fram lokalt anpassade åtgärder baserade på kultur.

Problemet är inte konventionerna, menar Erik Leijonmark utan ländernas politik.

– Vår utgångspunkt inför de diskussionerna är att det förstås finns mycket att förbättra. Det gör det alltid.

Och inför UNGASS har ECAD tillsammans med WFAD, och med ekonomiskt stöd från socialdepartementet, tagit fram en rapport med förslag på hur de anser att dagens narkotikapolitik bör utvecklas och förbättras i en balanserad och restriktiv riktning.

– Vi hävdar att problemen med brottslighet och länder som faller ihop på grund av drogmaffian beror på länders inneboende svagheter. Det är länder som behöver bli mycket bättre på att stärka sina institutioner och skapa utveckling och säkerhet. Och det är ett djupare och bredare problem än narkotikan, säger Erik Leijonmarck.

– Medan legaliseringsrörelsen anser att straffen för narkotikainnehav ska bort och värden bygga på frivillighet vill vi hitta vägar där missbrukarna kan knuffas in i behandlig via rättsväsendet. Till exempel med specialdomstolar, så kallade drug courts som man har i ett 30-tal länder, och som tycks ha goda resultat. De här specialdomstolarna kan använda sin makt för att samverka med socialtjänst och få en drogberoende kriminell att genomföra en behandling.

ECAD är med sina cirka 250 europeiska medlemsstäder en organisation som inte tycker exakt lika i alla frågor, understryker Erik Leijonmarck.

– Det tycks ganska olika. Vi har till exempel såväl starka motståndare som anhängare till substitutionsbehandling och sprututbyte inom organisatio-

nen. Många olika åtgärder ryms inom det vi gör. Men medlemsstäderna har ett gemensamt dokument som bygger på en restriktiv syn på narkotika och att ta problemet på allvar genom satsningar på förebyggande åtgärder och behandling.

Såväl substitutionsbehandling som sprutbyte ingår i arsenalen för harm reduction. Ett knepigt begrepp, enligt Erik Leijonmarck.

– Men vi har en högre ambitionsnivå med program som läkemedelsbehandling och sprutor. För oss kan såväl sprutbyte som substitutionsbehandling vara medel för ett tillfrisknande utan droger, men inte ses som övergripande mål.

Erik Leijonmarck beskriver ECAD som en pragmatisk organisation.

– ECAD är ju en medlemsorganisation för städer och som sådan kan den inte gräva ned sig för mycket på en sida utan måste ha en helhetssyn, säger Erik Leijonmarck.

– Vi måste tänka på alla aspekter. Men generellt kan jag säga att vi hellre ser att narkotikaproblem förebyggs än behandlas.

– Det enda som är värre än en illegal drog är en legal drog, säger Erik Leijonmarck.

Krönikan

Den narkotikamissbrukande kvinnan

I en artikel för några år sedan hävdade forskaren Björn Johnson att Nils Christies och Kettel Bruuns klassiska teori om narkotikamissbrukare som den goda fienden, som samhällets spottkopp, inte längre var tillämplig på den norska debatten, där medier istället beskriver missbrukare som offer. Men att det successivt har skett en förskjutning i den mediala diskursen betyder inte att motsvarande avtryck kan iakttas i till exempel socialtjänstens praktik eller inom rättsväsendet.

Från en svensk horisont är det tydligt att föreställningen om narkotikamissbrukare är motsägelsefull beroende på vilket fält som studeras. ”Det narkotikafria samhällets” starkt repressiva karaktär visar om något att teorin om den goda fienden är långlivad. Samtidigt finns inslag där narkotikamissbrukare även tillskrivs en offerstatus. Detta gäller inte minst föreställningar om och konstruktioner av den narkotikamissbrukande kvinnan.

Kriminologen Ingrid Lander framhöll redan i sin doktorsavhandling, att det är ”föreställningar om den goda kvinnan som formar vad som anses vara den dåliga kvinnan och omvänt”. Den unga kvinnan ses som en ”strultjej” med ett avvikande beteende om hon inte förmår att leva upp till omgivningens krav och förväntningar på henne som kvinna, eller som den goda modern. Den narkomana identiteten får här olika konsekvenser för mannen respektive kvinnan, bland annat i mötet med diverse myndigheter och behandlingshem. Kvinnor genomgår en ”genustvätt”, för att använda historikern Johan Edmans fyndiga begrepp, i sitt möte med socialtjänst och behandlingshem. I dessa skall hon omvandlas till vad som anses vara en ”riktig” kvinna.

Men som Foucault har förklarat: där makt finns, finns motstånd. Underordnades motstånd mot maktutövningen, till exempel narkotikamissbrukande kvinnors, kan uttryckas på olika sätt. Etnologen Annette Rosengren ger i en av sina böcker en motbild till den traditionella synen på dessa kvinnor, och pekar på deras överlevnadskompetens, stolthet och integritet. En liknande motbild förmedlas i Jessica Nettelbladts nya dokumentärfilm ”Monalisa story. En film om kamp, kärlek och heroin”, som hade premiär i början av 2016 och som också visats i riksdagen.

Under åtta år får vi följa Mona-Lisa och hennes kamp för överlevnad och ett människovärdigt liv där hon tvingas hantera både framgångar och motgångar. Vi får möta en kvinna som i sin vardag är driftig, kompetent och målmedveten – fjärran från den gängse bilden av den narkotikamissbrukande kvinnan som offer, men också fjärran från bilden av den goda fienden.

Weddig Runquist

lektor i socialt arbete vid Göteborgs universitet